

РЕЦЕНЗІЯ

завідувачки кафедри «Дизайн середовища»
Харківської державної академії дизайну і мистецтв,
кандидата мистецтвознавства, професора кафедри «Дизайн середовища»
Світлани КРИВУЦ

**на дисертацію Вей Веньцзюнь «ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН
СУЧАСНИХ МІСЬКИХ ПАРКІВ НА ПРИБЕРЕЖНИХ ТЕРИТОРІЯХ
(НА ПРИКЛАДІ КНР)»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 – Дизайн

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами. Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, бо вирішення глобальних викликів урбанізації та кліматичних змін потребує рефункціоналізації просторів прибережних територій китайських міст. Автор враховує комплексні стратегії у ландшафтному проектуванні, що відповідають такій державній програмі, як «місто-губка» (Sponge City), яка є зразком для провідних країн світу у формуванні інноваційних вагомих завдань розробки інтегрованого еколандшафтного дизайну. Здобувач порівнює вищезазначену проблему із положенням в Україні, вказує на її схожість та засвідчує можливість її подолання завдяки аналізу та систематизації необхідних дій задля формування національної стратегії рефункціоналізації прибережних зон, що у перспективі може забезпечити довгострокову стійкість територій, їхню функціональну багатогранність та естетичну цінність, а також підвищення якості життя місцевих жителів.

Наукова робота виконана відповідно до плану підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації Харківської державної академії дизайну і мистецтв та є складовою міжкафедральної науково-дослідної роботи «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проєктної культури» (номер держреєстрації 0122U200902)

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ступінь вивченості теми у наукових джерелах розглядається здобувачем з визначенням трьох основних періодів, які відображають принципову різницю у розвитку досліджень щодо проблематики ландшафтного дизайну прибережних територій у містах Китаю. Автор аналізує трансформацію підходів по означених ним періодах від суто функціональних та інженерних — до екологічних, соціальних та художніх. Детальна характеристика зазначених періодів наукових джерел із визначенням відмінностей у інженерних та дизайнерських рішеннях організації прибережних територій свідчить про обґрунтованість та достовірність наукових положень та рекомендацій, демонструє високий рівень їх опрацювання. Розроблені та викладені у дисертації висновки та

рекомендації є логічним результатом всебічного ґрунтового аналізу досліджуваних питань, а також вказують на їх перспективність та можливість втілення в життя основоположних аспектів, які можуть на практиці допомогти вирішенню поставленої у дослідженні проблеми. Достовірність отриманих результатів наукової роботи підтверджено їхньою апробацією у міжнародних науково-практичних конференціях та у роботі над міжкафедральним науковим дослідженням, зазначеним вище.

Оцінка змісту і структури дисертаційної роботи. Дослідження виконано на кафедрі «Дизайн середовища» ХДАДМ під керівництвом Наталії ТРЕГУБ.

Цілісність дисертації забезпечується логічним структуруванням теоретичного наукового матеріалу та відповідними візуальними прикладами, що свідчать про актуальність проблеми та підтверджують необхідність її ретельного опрацювання на практиці. Змістовне обґрунтування та аналіз прикладів дизайнерської практики дозволив здобувачеві продемонструвати головні аспекти дизайн-організації прибережних територій парків Китаю. Аналітичний матеріал до кожного розділу дослідження підтверджено змістовними таблицями, вони вказують на високу якість їхнього обґрунтування.

Логічна структура дослідження та послідовність надання аналітичного та візуального матеріалів повністю відповідають поставленим меті та завданням роботи. Високий ступінь інформативності наданого матеріалу вказує на сучасність теми дослідження та перспективність проблематики, що стосується будь-якої країни світу.

У вступі Вей Веньцзюнь розкриває загальну характеристику роботи, її актуальність, об'єкт та предмет дослідження, хронологічні та територіальні межі, методи дослідження, новизну та зв'язок дослідження з науковими програмами (постанова Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнення у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфери» (від 20 січня 1997 р., №37); планами й темами кафедри, серед яких основною є НДР «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проєктної культури» (номер у держ. реєстрі: 0122U200902).

У першому розділі автором надано результати комплексного аналізу фахової літератури, що розкривають наступні аспекти: 1) напрямки досліджень із визначенням трьох основних періодів щодо дизайн-організації прибережних зон території парків із систематизацією відповідних характеристик; 2) пошук науковцями нових підходів, прийомів та методів проєктування, що поєднують традиційну естетику з вимогами модернізації та стратегією сталого розвитку; 3) проблема відображення регіональної культури, як окремого напрямку дослідження, що неодноразово підіймалась у китайських наукових розвідках. Важливе значення для дослідження мав концепт «місто-

губки» (海绵城市), який за ствердженням здобувача, розглядається цілим рядом дослідників як модель міського розвитку, що має на меті перетворити міста на гнучкі та стійкі екосистеми, здатні ефективно управляти дощовою водою. В ході опрацювання наукових джерел здобуваємо також визначено, що розвиток таких прибережних територій може йти трьома шляхами: збереженням берегової лінії, її частковою зміною з невеликою забудовою водного простору, або повним регулюванням водойми зі зміною берегової лінії. Окремо проаналізовано досвід українських науковців щодо систематизації результатів китайських науковців-практиків у дизайн-організації архітектурно-ландшафтного середовища. Дослідники КНР зосереджені на наступних аспектах: критичному аналізу прибережного архітектурно-ландшафтного дизайну; екологічному відновленні, створенні соціально активного простору та інтеграції в міське середов.

Усі проаналізовані Вей Веньцзюнь аспекти є вагомим працею, результатом якої є багатоаспектність аналізу наукових джерел вітчизняних, українських та іноземних дослідників, що дозволило розглянути прибережні паркові зони як глибоко соціокультурно-інтегровані художні об'єкти, а не лише функціональні зони.

Другий розділ присвячено виявленню стратегії сталого розвитку в дизайні сучасних міських парків із аналізом ключових проєктних підходів до екологічної організації рекреаційних зон на прибережних територіях. Дослідження здобувача з означеного питання дозволило систематизувати матеріали і виокремити принципи сталого розвитку в ландшафтному дизайні, які надано у відповідних узагальнюючих таблицях та окреслити підходи щодо організації зелених рекреаційних зон. В ході проведення дослідження здобувачем опрацьовано аспекти взаємозв'язку людини та ландшафтного середовища, адже питання орієнтації у просторі відповідають за пізнавальну, емоційну та змістовну (філософську, концептуальну) сфери, тим самим дозволяють реалізувати базові потреби людини.

Вважаємо позитивним результатом дослідження розгляд питань, що стосуються не тільки реалізації заходів із відновлення екосистем на основі застосування таких підходів, як: інтегроване управління природними ресурсами, використання методів природного відновлення та впровадження інноваційних технологій, а й аналіз та систематизацію проєктних підходів із організації означених об'єктів з позиції їхньої екологізації. Автор визначив специфіку кожного з підходів, доповнюючи аналіз візуальним матеріалом.

Не менш цікавим є дослідження композиційних прийомів щодо формування контурів берегової лінії, серед основних автор визначає наступні: відокремлення водойми від суші через створення чіткого кордону; зближення водойми та твердої поверхні через встановлення надводних конструкцій; з'єднання землі та води через плавне занурення берегової лінії ґрунту у водойму. В свою чергу, вивчення здобувачем засобів біофільного

формоутворення сприяло систематизації нових підходів у проектуванні прибережних територій із врахуванням як природних умов цієї території, так і її соціокультурного контексту. Результатом аналізу вищезазначених підходів та прийомів стало виявлення двох провідних принципів організації простору: екологізації та естетизації.

У третьому розділі визначено складові концепції екологічної стійкості, що реалізується через принцип «дизайн з природою» (Design with Nature) у формуванні ландшафтного дизайну та містобудуванні Китаю. Здобувач визначає актуальність створення рекреаційних зон на основі затвердженої у 2013 році Концепції “парку-губки”, яка є критичною та багатовимірною, оскільки за допомогою неї можна вирішити проблему управління поверхневим стоком, яка є найгострішою проблемою китайських міст. В ході дослідження автором проаналізовано велику кількість візуального матеріалу, який наочно засвідчує актуальність зазначеної вище проблеми. В подальшому дослідник вказує на роль рослинності у концепції екологічної стійкості парків та акцентує увагу на одному з найважливіших дизайнерських рішень — свідомої відмови від контрольованої, «доглянутої» естетики на користь «дикої» та природної краси. Автором акцентовано увагу на актуальній та перспективній на сьогоднішній день концепції адаптивного повторного використання об’єктів індустріальної спадщини у ландшафтному дизайні постіндустріальних парків. Вона полягає не лише у збереженні фізичних артефактів минулого, але й у функціональній, естетичній та екологічній регенерації території. Всі аспекти ретельно проаналізовано та систематизовано у вигляді узагальнюючій таблиці із наданням назви відповідних об’єктів. У дослідженні також розкрито вагомість присутності малих архітектурних форм та артінсталяцій, що є необхідними для формування не тільки ідентичності або функціональності території, але й її естетичної привабливості та виразності художньо-образного рішення.

Загальні висновки по дисертації є логічними, послідовними і дають розгорнуті відповіді на поставлені в дисертації завдання.

Відповідність вимогам академічної доброчесності, що пред’являються при здобутті ступеня доктора філософії. Дослідження відповідає вимогам академічної доброчесності, пройшло перевірку сертифікованою програмою StrikerPlagiarism. У результаті вивчення наукової роботи здобувача порушень академічної доброчесності не виявлено. В дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел; визначено особистий внесок автора в опублікованих у працях (одноосібно або у співавторстві).

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна результатів роботи вказує на актуальність та перспективність даного дослідження, де *вперше*: 1) *визначено*

провідні принципи за якими формується дизайн міських парків на прибережних територіях Китаю; 2) *встановлено* провідні проєктні підходи, що допомагають впровадженню екологічних принципів у формуванні дизайну міських парків на прибережних територіях КНР; 3) *систематизовано та типологізовано* планувальні схеми в організації середовища парків; 4) *розроблено* класифікацію середовища міських парків на прибережних територіях за критеріями композиційного розміщення водного об'єкту; опрацювання берегової лінії; просторової структури; 5) *виокремлено* основні категорії, що визначають проєктні прийоми у реалізації біофільного підходу сучасних прибережних парків; 6) *доведено*, що ландшафтний дизайн прибережних парків демонструє системне впровадження трьох ключових концепцій (екологічної стійкості, рослинності як інфраструктури, адаптивного повторного використання); 7) *обґрунтовано* актуальність впровадження артінсталяцій у ландшафтний дизайн прибережних парків; 8) *набуло подальшого розвитку* розуміння ролі біофільного формоутворення як актуального підходу в дизайні міських прибережних парків КНР; 9) *вдосконалено* уявлення про малі архітектурні форми як об'єктів, що виконують не лише утилітарну, а й культурно-естетичну та соціальну функції.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Результати наукової роботи логічно структуровані та викладені на 261 сторінці. Основний текст роботи становить 178 сторінок та складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Список використаних джерел містить 198 позицій, додатки – альбом на 55 сторінках.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів дослідження.

Теоретичне значення дослідження полягає у систематизації, типологізації та визначенні концептуальних інноваційних підходів до ландшафтного дизайну міських парків на прибережних територіях Китаю, що відповідають екологічній стійкості та завданням біофільного формоутворення.

Практичне значення роботи полягає у наданні структурованої та систематизованої бази знань про інноваційні та екологічно орієнтовані підходи до формування ландшафтного дизайну прибережних територій Китаю, результати якої можуть бути використані у проєктуванні. Визначені автором провідні принципи, проєктні підходи та виокремлені категорії прийомів біофільного формоутворення можуть слугувати методичними рекомендаціями для архітекторів та ландшафтних дизайнерів при розробці проєктів прибережних парків і реновації постіндустріальних набережних.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дослідження. Як зауваження рекомендаційного характеру відзначимо наступне:

1. **Структура і обсяг роботи** – не співпадає із визначеною автором кількістю сторінок. Заявлений загальний обсяг роботи містить 246 сторінок, по факту бачимо 261 сторінку; з них заявлена автором текстова частина – 163 сторінки, по факту 178 сторінок.

2. По тексту є розбіжності у напису слова із **часткою арт-**. Відповідно до внесених Кабінетом міністрів Змін в новій редакції українського правопису від 22 травня 2019 року пишемо разом слова з цим іншомовним компонентом.

3. **Рис.А.2.19.** містить два однакових зображення прибережних територій. Бажано було б збільшити масштаб одного із зображень для можливості його більш детального аналізу.

4. **Рис.А.3.22.** має назву «Впровадження артінсталяцій в простір ландшафтного середовища парків...», однак цього немає по факту на відповідному зображенні. Є багаторівневий рельєф, де поверхня території має різні перепади висот, що виявлені за допомогою лінійної та точкової систем освітлення.

5. **Додаток Б.3.6.** має некоректний вислів: вживання слова «унікальний» передбачає неможливість повтору характеристик витвору мистецтва або дизайну. В даному випадку краще запропонувати слово «оригінальний», що засвідчує самостійність створення об'єкту дизайну, без наслідування відомих зразків.

6. **У Табл.Б.2.5.** (стор.124) Автор пропонує аналіз «Контрасту форм та природного оточення....» Але відсутнє визначення, яких саме: природних або штучних. Далі, в тій самій таблиці здобувач перелічує традиційні прийоми втілення художньо-образного рішення, пропонуючи три їх різновиди, при тому виокремлюючи малі архітектурні форми від скульптур. Однак, скульптури так само відносяться до переліку видів малих архітектурних форм.

7. **По тексту:** «..Рельєф парків на прибережних територіях Китаю є ключовим біоінженерним інструментом, що виконує екосистемні **послуги.....**». Тут краще було б замінити на слово «**послуги**» на «**завдання**», бо послуга — це результат діяльності індивіда, а не неживого предмету. Вважаємо, що дана розбіжність у визначенні змісту терміну пов'язана із труднощами перекладу здобувача з Китаю.

Наведені зауваження носять лише характер побажань авторові у покращенні наукової роботи у майбутньому та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальна оцінка дисертаційної роботи. У цілому дослідження Вей Веньцзюнь на тему «Ландшафтний дизайн сучасних міських парків на прибережних територіях (на прикладі КНР)» є завершеною, самостійною науковою роботою, що змістовно розкриває всі необхідні положення на високому теоретичному рівні. Структура та обсяг дослідження відповідають встановленим нормам.

За актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем подання текстового та графічного матеріалу, теоретичною та практичною значущістю, змістом та оформленням наукова робота відповідає Наказу МОН України від № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Її структура та обсяг відповідають вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 року, а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.

Представлена робота відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій за спеціальністю 022 «Дизайн» у галузі знань 02 «Культура і мистецтво», а її автор Вей Веньцзюнь заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри «Дизайн середовища»,
завідувачка кафедри «Дизайн середовища»
Харківської державної
академії дизайну і мистецтв

Світлана КРИВУЦ